

Joan Maluquer President de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Autor dels 'Goigs del mil·lenari de Montserrat'

“La història de Montserrat és la història del nostre poble”

■ “Ha estat difícil resumir els mil anys d’història espiritual i cultural de Montserrat en tan sols deu estrofes”

■ “Lleó XIII va declarar la Mare de Déu de Montserrat patrona de Catalunya, que era reconèixer la nostra existència com a poble”

Mireia Rourera

Barcelona

El 12 de novembre es van estrenar a l'Aula Magna del Seminari de la Casa de Cultura de Tarragona els *Goigs del mil·lenari del monestir de Montserrat*, obra de Joan Maluquer, president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, i la musicòloga Glòria Ballús. Els goigs els va interpretar el Cor Jove de la Schola Cantorum de la Catedral de Tarragona. A Barcelona es van estrenar el 17 de novembre a l'Institut d'Estudis Catalans i, a Montserrat, avui mateix la Schola Cantorum de l'Escolania els interpretarà després de la missa conventual. Parlem amb l'autor dels goigs (i enmig de les seves paraules hi posem algunes estrofes).

Qui li proposa fer els goigs?

Surt d'un amic musicòleg, en Josep Maria Gregori, de la UAB. Els Amics dels Goigs li diuen que estaria molt bé fer uns goigs pel mil·lenari de Montserrat i m'ho comenta i em recomana a mi, atès que soc el president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Em vaig entrevistar amb el president dels Amics dels Goigs, Lluís Varés, i li vaig dir que ho provaria.

Va ser complicat fer els goigs?

Una mica sí, perquè et trobes que has d'intentar resumir mil anys d'història (espiritual i cultural de Montserrat) en deu estrofes, recórrer els moments més importants i deixar constància del que significa el monestir per al poble català, la seva identitat i la seva llengua. [“Fa mil anys que, venerada, / sou la llum del Principat.”]

Els goigs tenen una mida exacta? Han de ser d'una manera concreta?

De fet, no em van donar cap instrucció. Jo no havia escrit mai cap goig. Em vaig haver de documentar molt. Mirar la mètrica exactament quina era, on havien d'anar els accents tònicos, l'estructuració... Entenia els goigs, però mai els havia analitzat a fons. Com que, feia un temps, en la tertúlia *Cruïlla de debat* de l'Ateneu Barcelonès,

Joan Maluquer, amb un exemplar dels 'Goigs del mil·lenari de Montserrat', que ha escrit ell ■ M. ROURERA

em van convidar a parlar del mil·lenari com a president de la Lliga Espiritual, ja tenia uns apunts fets, uns esquemes, i em vaig veure amb cor de donar-los forma.

I què hi ha dit, en aquests goigs?

Hi he destacat alguns punts de la història de Montserrat, perquè la història de Montserrat és la història del nostre poble: quan Oliba esdevé bisbe de Vic, estructura el país; està estructurant l'Església a còpia d'implantar parròquies al territori, i el que fa és estructurar el país. [“Fa mil anys el bisbe Oliba, / que també era un gran abat, / travessà a l'altra riba / d'un riu roig dit Llobregat. / Contemplà la serralada / i en restà tot encisat.”] Oliba és realment un home d'estat, que té molt clar per què funda el cenobi de Montserrat, dependent de Ripoll. És l'home que construeix l'Estat.

Després veus com Montserrat passa a ser un santuari que es fa més important que el monestir de Ripoll mateix, del qual depèn. Montserrat primer és un priorat, després passa a ser monestir independent i després s'hi fa vida, neix l'escolania, fa de paraigua d'un munt d'escriptors, de músics, crea l'escola de música i en surten noms com Ferran Sort, Anselm Viola...

Parla del Llibre Vermell.

Evidentment, una joia que es va salvar de miracle quan es van cremar els arxius..., perquè estava prestat. També he volgut parlar de la importància de Montserrat per als comtes reis. És veritat que es van fer enterar a Poblet, però ells hi solien anar, a Montserrat, que sempre ha estat un referent de la nostra terra, i que és un referent des del principi. També hi ha un tema que aquí no he pogut trac-

tar, que és el dels Reis Catòlics, que van fer dependre Montserrat de San Benito de Valladolid..., fins que les coses van canviar amb l'abat Cisneros. També és Cisneros el que duu la primera impremta a Montserrat i comença tota una tasca, que continua fins avui, d'edició. L'edició de llibres és una de les tasques més importants del monestir. [“Amb Cisneros l'abadia / acollí un gran invent: / una impremta que seria / de la fe el nou instrument.”] Hi ha molta història per concentrar en deu estrofes, però sí que parlo, evidentment, de la guerra del Francès, amb tot el que això suposa; entre altres coses, que la imatge de la Mare de Déu la deixen a la intempèrie...

I això també la fa singular...

Sí, perquè per les diverses restauracions a què s'ha sotmès, perquè diverses vegades s'havia

fet malbé, va quedar més estilitzada del que era. Era més rodanxona, al principi. De l'època de la guerra del Francès també explico com es destrueix Montserrat pel fet que a la Junta Superior de Catalunya se li va acudir que el monestir fos una plaça d'armes i un polvorí, cosa que va fer que l'exèrcit francès el veiés com un objectiu militar. [“Del Francès, en fou la guerra / que enrunà el vell monestir. / Cendra i foc, ja tot s'atterra / com record que va existir. / I la Imatge fou deixada / a camp ras en dia ingrat.”] Després de la guerra va venir la reconstrucció, que va costar moltíssim, de l'abat Mun-

L'abat Oliba és un home d'estat que estructurant l'Església estructura el nostre país

tades. [“Decidit, l'abat Muntades / es digué: «És ara o mai.» / Refé [sic.] els murs i les teulades, / s'hi cantà el nou Virolai.”]

El Virolai, imprescindible.

Sí, i l'emmarco en les festes que es van fer del mil·lenari de la troballa de la Santa Imatge, el 1880, en què es va fer un concurs i va guanyar el Virolai de Verdguer, que ha estat el símbol d'aleshores ençà i que va comportar que al cap d'un any, l'11 de setembre del 1881, el papa Lleó XIII, el de *Rerum Novarum*, declarés Montserrat, la Mare de Déu de Montserrat, patrona de Catalunya, que era tant com reconèixer la nostra existència com a poble. Allò va ser un fet important dins l'Estat i també va produir molta controvèrsia; a l'Estat espanyol se li enfonsava el món, trobava que allò no era admissible. Després va venir la Guerra Civil; 23 monjos van ser assassinats. En els goigs també parlo de les dictadures, la de Primo de Rivera, la de Franco. Montserrat va ser realment un lloc on, gràcies a l'abat Marcet i després a l'abat

Joan Maluquer President de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat. Autor dels ‘Goigs del mil·lenari de Montserrat’

Escarré, van aconseguir protegir tot el que és la llengua i iniciatives “catalanistes”.

Les festes d'entronització de la Mare de Déu.

Va ser el primer acte de la reconciliació entre els catalans dels dos bàndols; va ser un acte que va ser el primer en què públicament es va utilitzar el català d'una manera oficial, i això ho va aconseguir l'abat Escarré, que estava molt bé amb el règim, i va aconseguir que es fes una advocació a la Mare de Déu, que es converteix en un símbol que mai ha deixat de ser.

Hi va haver debat al voltant dels goigs?

Sí que vam haver de discutir coses... Hi va haver un debat amb les diverses entitats gogistes per tirar-ho endavant, perquè em demanaven per què això i per què no allò, però bé. Jo he aplicat aquest enfocament, que a més és un enfocament una mica que lliga també amb la visió del Montserrat contemporani del pare Josep Massot, i també del cardenal Albareda, la seva història de Montserrat... Una mica les coses les he anat traient d'aquí. [“Sou la llum que no s'apaga /—mal que el dia s'esvanís— / de la fe que no amaga / les arrels d'aquest país.”]

Els goigs sempre són religiosos?

Sí, han de ser de lloança a la Mare de Déu o d'agraïment a un sant. També se'ls pot fer una petició. Jo, de fet, en aquests goigs, faig una tornada (que es repeteix al final de cada estrofa) que diu: “Deu-nos fe en la torbonada, de Déu mare, Montserrat.” Volent dir que, per molt vent i molta pluja que caigui, per molt que sembli que el món s'acaba, doneu-nos ànims per tirar endavant!

Com a president de la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, com valora la celebració d'aquest mil·lenari?

La valoro positivament, més enllà d'alguns actes. Per exemple, em va saber greu que, quan es va fer la inauguració i uns drons van dibuixar el rostre de la Moreneta al cel, doncs que en cap moment s'hi fessin dibuixar les quatre barres. Del mil·lenari el que vull destacar és com s'hi han abocat totes les entitats que fan coses sobretot de cultura popular del nostre poble (les bandes, els castellers, els que fan escudelles, els sardanistes, les agrupacions de cant coral...), que han estat allà com un sol home, han anat a Montserrat i han fet trobades multitudinàries, i aquí s'ha vist que realment hi ha un magnetisme, o sigui que Montserrat es manté

Els ‘Goigs del mil·lenari de Montserrat’ es van sentir per primer cop al novembre. A Montserrat avui els interpretarà la Schola Cantorum de l'Escolania després de la missa conventual ■ M.R.

Els reis d'Espanya al monestir

Una visita polèmica

La visita que van fer els reis d'Espanya al monestir de Montserrat la vigília de Sant Joan amb motiu del mil·lenari de Montserrat va causar un gran malestar dins i fora de l'abadia. La Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat va ser una de les entitats cristianes que van aixecar la veu. Preguntem a Joan Maluquer si creu que el pare abat, Manel Gasch i Hurios, no hauria d'haver convidat els reis, i contesta això: “No sabem si el pare abat els va convidar, si els reis es van autoconvidar o algú va fer que els convidessin. Nosaltres com a Lliga vam expressar la nostra opinió, però amb el benentès que

a Montserrat, on hi ha l'hospitalitat benedictina, hi pot anar tothom que vulgui, també Franco hi entrava sota pal·li... Nosaltres vam fer una crida per mostrar el rebuig a la presència del rei en aquest nostre lloc sant, un rei que, pel seu famós discurs del 3 d'octubre, que el seu pare en aquestes darreres memòries lloa, entenem que no hem d'admetre. Per això vam fer aquesta crida a mostrar el rebuig, no a impedir que hi anés. Volíem que Felip VI sabés que no era benvingut, simplement. La seva visita va crear malestar, i va crear tibantors, també dins la comunitat.”

“ Els Reis Catòlics van fer dependre Montserrat de Valladolid, situació que dura fins que arriba l'abat Cisneros

com a referent. El de patrona no és simplement un títol que té, sinó una realitat.

Al mes d'agost, el monjo Bernabé Dalmau va fer una conferència a la Universitat Catalana d'Estiu amb motiu dels 40 anys del document ‘Arrels cristianes de Catalunya’.

La conferència es va fer en el

marc de les jornades *Aportació cristiana al projecte nacional*, que la Lliga organitza juntament amb Cristianisme s. XXI i que organitzem a l'UCE des de fa ja tres anys. Aquest cop vam posar el focus en els 40 anys del document *Arrels cristianes de Catalunya* i en els també 40 anys de la celebració del Concili Provincial Tarraconense. En

“ La celebració del mil·lenari ha estat positiva, però una senyera feta amb un dron hauria estat bé!

aquell moment, quan el president Pujol feia un any que havia obtingut la seva primera majoria absoluta i, per tant, després del franquisme, es veia que hi havia un camí encetat i una consolidació d'una opció nacionalista. Els bisbes no van voler passar-hi de puntetes i fer veure que no passava res, sinó que van dir que volien ser participants

RELIGIONS

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
Direcció General d'Àfers Religiosos

d'aquella Catalunya que es tornava a construir. No sé si els bisbes dels últims anys haurien estat tan valents a l'hora de fer un document com l'*Arrels*, que parlava de nació, de llengua i de cultura, i tenia com a fil conductor Torres i Bages, fundador de la Lliga, i la *Visita espiritual a la Mare de Déu de Montserrat*.

La conferència de Bernabé Dalmau ara es publica a la revista ‘Documents d'Església’.

Sí, i també la conferència del doctor Joan Torra, rector de l'Institut Universitari Sant Pacià, que va parlar d'aquell Concili Provincial Tarraconense, que també va néixer d'una proposta que va fer el 1991 a l'UCE de Prada l'aleshores bisbe de Solsona, Antoni Deig. Aquest any a Prada també va conferenciar la doctora Mariona Lladonosa, de la UdL, que ha fet una tesi en què analitza el paper de l'Església durant el franquisme, perquè la nostra historiografia hi passa de puntetes, com si només algun partit hagués actuat durant el franquisme quan l'Església també ho va fer: l'Assemblea de Catalunya es va fer al convent de Sant Agustí, i la Caputxinada, als caputxins de Sarrià, però abans hi havia hagut la tancada d'intel·lectuals a Montserrat. Les primeres publicacions en català les va impulsar Tarancón quan era bisbe de Solsona, amb els bisbats de Vic i Girona: l'*Infantil* i *Cavall Fort*. I a Montserrat neix *Serra d'Or*, en què confluen tots els intel·lectuals d'una època. No se'n parla, d'això, ni de la persecució dels Joves Cristians de Catalunya durant la Guerra Civil.

Dalmau va proposar que els bisbes es tornin a posar d'acord per fer un altre document com l'‘Arrels’, però actualitzat.

Seria importantíssim. Hi ha gent i entitats que diuen que aquest document no hauria de ser únicament dels bisbes, sinó que, en virtut de la sinodalitat, hauria de ser de tot el poble de Déu de Catalunya. Des de la Xarxa d'Entitats Cristianes així ho creiem i reivindiquem la doctrina que es va plasmar a *Arrels cristianes de Catalunya*, bàsicament una Església inserida en el poble, el reconeixement del caràcter nacional de Catalunya i la defensa de la llengua catalana. Creiem, i així ho vam dir en un comunicat, que la doctrina que s'exposa a *Arrels* sobre els drets nacionals de Catalunya i sobre l'arrelament de l'Església en el poble català continua vigent. ■